UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nervi Sine Mole: h. e. Controversiarvm Roberti Bellarmini S. Rom. Ecclesiae Cardinalis Eminentissimi Compendium, à cavillis & imposturis Guilielmi Amesij ... Vindicatum

Erbermann, Veit

Herbipoli, 1661

Cap. III. De viribus liberi arbitrii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9498

Visual Library

CAPVT TERTIVM.

De viribus liberi arbitrii.

§. 1.

Status Controversiæ exponitur.

Quod suprà tacitè, hîc apertè præstat Amesius; Calvino deserto ait, *de libero arbitrio in civilibus & moralibus nullam sibi cum Papistis esse controversiam*, quod idem cum aliis Luthericis facit saltem tacitè Gerhardus, ita suum Patriarcham (quem toto lib. V. refutat Bellarm.) deserentes *in articulo summo, optimo, præ quo cæteri controversi nugæ sunt.* Concedunt ergo posse hominem suis viribus cognoscere aliquod verum morale; sine fide & auxilio speciali aliquod bonum morale perficere, adeóque in statu naturæ lapsæ esse ita liberi arbitrii, ut possit bonum morale eligere, malum evitare. *Quæstio* ergo *eáque gravis* solùm est *de supernaturalibus, quæ propriè pertinent ad salutem, quam* ait Amesius *à Bellarmino calumniosè tractatam.* Videamus, Calumnias uter admittat? Ait Bell. apud Amesium: [Quæstio est, Sítne homo post lapsum primi hominis verè liberi arbitrii in iis rebus, quæ pertinent ad salutem, ut quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & à DEO adjutus ita valeat operari, ut possit etiam non operari?] Quid, quæso, hîc non apertum, planum & candidum? Queritur tamen Amesius. 1. *Lubricam esse hanc phrasin*, verè liberi arbitrii, id est, non necessitati irresistibiliter. Et nunquid hoc inter nos & vos controversum est? ubi ergo lubricitas? ubi calum-

nia

nia? 2. queritur, *non satis distinctè designari obiectum huius quæstionis, quæ scil. sint illa quæ pertinent ad salutem*? At nodus in scirpo quæritur. Ex tota quippe Tractatione Bellarmini liquet, eum loqui de actibus Fidei, Spei, Charitatis & reliquis supernaturalibus, 3. ait, *de gratia præveniente satis constat.* At certè constat eâtenus inter utrosque, quòd illustrationes & impulsus divini sint saltem ex parte gratiæ prævenientes : prædeterminatio autem physica ex earum classe jam sæpe sæpius & efficacissimè rejecta est. 4. ait, *ly posse operari & non operari (juxta Did. Alvar.) habere sensum duplicem.* 1. *ita ut potentia ad non operandum stet in eodem subiecto cum gratia & auxilio, quod requiritur ad operandum ; & hic sensus*, inquit, *est verissimus.* Verissimè dixisset, hic sensus est falsissimus & non minùs absurdus, ac si diceretur, Beatum esse liberum ad amandum & non amandum DEVM, quia secluso lumine gloriæ habet potentiam ad non amandum DEVM. 2. *Ita ut gratia & auxilium ad talem operationem particularem datum, & carentia talis actûs, seu actus contrarius possint esse, & aliquando sint simul in eodem subiecto, qui sensus, est Bellarmini & falsus.* Ita quidem ait cum Alvare Amesius, sed nec leviter probant falsitatem. Quomodo enim necessitas & libertas absoluta possunt simul afficere unum eundémque actum ? Sanè, si irresistibiliter necessitat potentiam illud prædeterminans auxilium DEI, ita ut sine illo non possit hîc & nunc operari, & cum illo non possit non operari hîc & nunc, Sole meridiano clarius est, præter inane nomen nec umbram quidem veræ libertatis relinqui, ut cum Calvino genuini ejus discipuli (ideo à Conc. Tridentino damnati, ut toties Alvarez testatur) profitentur ; à quibus proinde Amesius ad Thomistas prædeterminantes defecit. Ex quibus

quibus omnibus ex lege Talionis liquet, eum apertæ calumniæ, & multiplicis quidem, reum esse, dum sine ulla probatione Bellarminum Calumniæ accusavit. At ecce! mox th. seq. alia graviori calumnia Bellarminum impetit, & Catholicos omnes, quòd *bonum usum liberi arbitrii nolimus ex gratia pendere, sed ex ipsa voluntate.* Hæc sycophantia est planè effrons & intolerabilis. Nemo nostrûm est qui non eam, quam nobis affingit opinionem, proût ea verba sonant, ut hæreticam damnet: Falli enimverò aut fallitur gravissimè, cùm hic & alibi passim supponit, inter gratiam physicè & irresistibiliter necessitantem, & ipsam potentiam liberam, quæ ab illa gratia dependeat vel non dependeat, nullum dari medium, nempè auxilium gratiæ congruæ ita efficaciter afficientis liberum arbitrium, ut infallibiliter (liberè tamen) hoc accommodet consensum. Sed necdum finis cavillorum in Statu Controversiæ (per se clarissimo) obtenebrando. Ajebat Bell. lib. VI. c. 9. Calvinum & Kemnitium docere, voluntatem nostram in pietatis operibus sic agi à DEO, ut non possit non agere; & quamvis ipsa quoque concurrat activè, tamen concurrere ut merum instrumentum DEI naturale, nonnullam causam liberam sui actûs. Hæc non affingi Calvino, patet ex clarissimis ejus verbis suprà hoc lib. IV. cap. 1. num. 2. recitatis, quæ sanè è diametro repugnant ijs, quæ Amesius hîc subjicit, nempe: 1. *Falsum est, nostros docere, voluntatem esse merum instrumentum actionum quas producit, aut etiam naturale.* 2. *Libertatem non tolli dicimus per gratiam, sed perfici.* 3. *Non negamus, voluntatem habere dominium sui actûs, sed dominium illud subiectum & subordinatum esse dicimus, primo & absoluto dominio DEI, quod Bell. negat.* Nunquid postremum hoc est patens mendacium? & anteriora directè contradicunt Calvino?

§. 2. An

§. 2.

An in supernaturalibus ita agamur à gratia DEI, ut actualis efficacia illius gratiæ relinquatur electioni voluntatis humanæ, ut ab illa determinetur?

Nos negamus, ait Amesius.

Idem tamen necdum cessat cavillari, Bellarminum incusans quòd *affirmativam satis habuerit subindicare; cautè nempe celans, quod nec castè, nec tutò satis potuit profiteri.* Hanc esse apertam calumniam patet ex omnibus quæ à cap. 9 usque ad finem lib. VI. disputat Bell. Apertè & ex instituto probat libertatem arbitrii in actionibus salutaribus veram & realem, tam operosè in prioribus explicatam. Probat autem 1. ex omnibus illis SS. Script. locis, in quibus dicuntur homines in operibus pietatis operarii, ædificatores, plantatores, rigatores, cooperatores & coadjutores DEI. Si enim nihil agerent, sed tantùm moverentur ut mera instrumenta, non deberent sic vocari, sed ligones, rastra, secures &c. Amesius ait, *luctari cum larva à semetipso conficta, non nobiscum, (Calvinicis) qui Conclusionem eius agnoscimus esse veram.* At directe impugnat Calvinum Bellarminus, cujus verba nimis clarè contradicunt Calvino. Est igitur hic Calvinus *larva* illa à Bellarmino impugnata. Quòd si Conclusionem Bellarmini tuetur Amesius ut suam, cur tam operosè reluctatur, multiplicésque cavillos jam sæpius rejectos, alio & alio verborum fuco tinctos instaurat? Quàm absurdè partim, partim calumniosè contendit 1. *liberum arb. esse principium* Quod *actionum salutarium; non verò principium* Quo? 2. *Libertatem naturalem* (juxta Nos, ut ipse supponit) *non accipere & posse & velle suum à gratia.* 3. Nos dicere, homines moveri ad actiones supernaturales, sive ingenerationem *principii supernaturalis.* 4. *Phrases illas* cooperari, coadjutores &c. *esse prorsus alienas à præsenti quæstione.*

Et

Et cur? quia *nusquam sic vocantur homines respectu operationis supernaturalis in ipsis eliciendæ per gratiam salutiferam, sed respectu operis ministerii, per gratiam (quam* gratis datam *Bell. appellat) in alios perficiendi.* Sed hoc & apertè falsum esse patet ex illo Matth. 20. *Voca operarios* &c. Rom. 8. *diligentibus DEUM omnia cooperantur in bonum*: & quamvis ita esset, non ideo evaderet Amesius. Si enim homo est cooperator DEI respectu proximorum salutis; quanto magis respectu propriæ?

II. Arg. Stultum esset imperare aut suadere opera pietatis ei, qui non haberet arbitrii libertatem. Sed DEVS suadet & imperat hominibus opera pietatis, & ipsam etiam conversionem ad DEVM, de qua maximè litigant adversarii. Ergo habemus libertatem in operibus pietatis etiam ante justificationem. Amesius. *Concedimus totum. Hominem scil. habere naturalem arbitrii libertatem: sed negamus hominem absque gratia regenerationis habere vires idoneas ad spiritualia opera pietatis præstanda.* Resp. Hæc minimè cohærent. Nostrum enim argumentum evincit, in operibus pietatis (quæ constat suaderi & imperari à DEO) justificationem præcedentibus nos habere libertatem; & hoc totum ait Amesius se concedere: qua mente igitur aut fronte mox negat, nos ante gratiam regenerationis non habere vires idoneas ad illa pietatis opera, quæ disponunt ad recipiendam regenerationis gratiam? Quoscunque fines præcepti aut suasionis divinæ fingat Amesius, illud semper fixum manet, (quod ipse *totum* ajebat *se concedere*) stultum esse imperare aut suadere non habenti aut habere non potenti vires idoneas ad præceptum suasionémve implendam.

III. Quando Scriptura dicit: *DEVS operatur velle & perficere*: & cùm nos dicimus: *Convertimur*

noi; adversarii contendunt, ejusmodi testimoniis significari, DEVM verè & propriè agere & operari nostras actiones bonas. Cur igitur quando Scriptura dicit: *operamini vestram salutem: facite vobis cor novum: convertimini ad me &c.* non patiuntur ut eodem modo ista eadem vocabula intelligantur, & nos verè & propriè dicamur operari nostras actiones bonas? Amesius. *Patimur animis aequissimis, ut nos verè propriéque dicamur operari nostras actiones bonas, sed per gratiam DEI, non viribus arbitrii nostri.* Resp. Hoc Amesii effatum, nisi subdolè sensum falsum celet, ut verba sonant, nobis consentit, sed Calvino & sequacibus contradicit, ut patet ex Calvini verbis, quæ hîc recitat Bell. Brevis igitur est hîc nostra complexio: Homo excitatus & adjutus à gratia DEI ad actus Fidei, Spei, Pœnitentiæ &c. concipiendos, vel elicit liberè eos actus, ita ut absolutè stante eodem auxilio excitante & adjuvante possit non elicere; vel elicit eos absolutè necessariò, irresistibiliter necessitatus ab illis auxiliis. Si 1. habemus intentum; si 2. clarum est, verba dedisse Amesium.

IV. Scriptura docet nos à DEO juvari in operibus pietatis. Non autem propriè juvari dicendus est, qui nihil agit, sed qui laborat in agendo. Ergo non est DEI tota actio pia hominis, sed etiam hujus liberè eam elicientis. Mirabilis est hîc Amesius, cùm ait, *se Conclusionem concedere*: & tamen mox subdit: *Hoc argumentum eo tendit ut pro Iehova substituat nobis Iovem in DEVM.* Resp. Argumentum sine dubio intendit inferre *Conclusionem*, quam Amesius se fatetur *concedere*. Majorem è Scripturis clarissimis depromptam negare non audet. Subsumptum lumine naturæ perspicuum inficiari non potest. Quid, quæso, hîc nisi ad cavillationem & subterfugium facit, quod prolixè

recitat

recitat è Lactantio Gentilium vanitatem arguente, qua nihil nisi adjutorium Iovi aliisque Deastris tribuebant; à quo procul absunt omnes pii Catholici. Amesius. 2 *Quatuor sunt termini in hoc Syllogismo, nisi Bell. possit ostendere ex Scriptura, nos propriè à DEO* juvari, *sensu isto quo vox ista à vulgo solet usurpari.* Resp Enimverò perridiculum est dicere, quatuor esse terminos in Syllogismo, nisi Bell. ostendat ex Scriptura propriè usurpari illud quod jam omnibus sæculis Christiani in minimè proprio sensu usurparunt quotidie: DEVS *in adiutorium meum intende*; *Domine ad adiuvandum me festina.* Quantò justiùs dixerimus nos, tres terminos esse in bono illo Syllogismo, nisi Amesius demonstrarit quartum ex S. Scriptura, nullis glossis Luthero-Calvinicis interpolata. Piget hærere diutius in nugis istis excutiendis, quæ juxta Quodlibeticæ Parhermeniæ præcepta hîc prosequitur Amesius.

V. Si homo à DEO vocatus possit venire & non venire, tunc sine dubio liberi arbitrii esse convincitur. Sed verum prius. Ergo. Amesius. 1. *Concessa datur sensu iam sæpius dato*; Nempe sensu contradictorio, ut jam suprà vidimus in arg. 2. Amesius 2. *Si vocatio qualiscunque intelligitur, Assumptum negatur quoad illam partem*, potest venire, *potentiâ scil. suâ internâ. Si vocatio efficaciter trahens intelligitur, negatur quoad alteram partem*, potest non venire; sensu scil. composito, quasi vocatio talis possit adesse, ita ut actus ipse veniendi non consequatur. *Si alio sensu accipiatur* posse venire & non venire, *propositio negatur, prout Bell. intelligit arbitrii libertatem, ita ut indifferentiam includat ad utrumque.* Resp. Multis modis peccat hæc Evasio, & minimè assequitur intentum. Nam 1. vocatio quævis, si sit seria & non illusoria, supponit absolutè esse liberum & in potestate vocati sequi vocantem, sive id possit præstare viribus propriis, sive ipsius benevolè vocantis & adjuvantis. Id perspicuè monstratum est, Lib. III. cap. 4.

2. Voca-

2. Vocatio efficax est, quæ infallibiliter quidem, sed sine ulla irresistibili necessitate infert effectum, ut monstratum est suprà cap. 3. lib. ejusdem. Vnde tandem patet 3. illud *posse venire & non venire*, & omnem libertatem istam larvatam recidere tandem in illam Calvini *motionem efficacem*, quâ *venire necesse sit*, necessitate scil. absoluta & antecedente.

VI. Si non esset homo liberi arbitrii in operibus pietatis (etiam ante gratiam Regenerationis) sequeretur, non peccare eos qui nolunt credere in Christum, aut nolunt converti à peccatis &c. Iterum *concedit* Amesius *Conclusionem*, sensu illo chimærico scilicet. 2. ait, *se negare Consequentiam, si lib. arbitrium sensu Bellarminiano intelligatur.* Negat ergo Solem lucere in meridie sereno cœlo. Si enim non est in mea potestate, nec remotâ quidem, converti & credere, quomodo possum peccare in eo omittendo, quod mihi est impossibile? Quòd addit, *Consequens non debere videri Bellarmino absurdum*, & de *tempore quo iuxta Theologos obligat præceptum dilectionis DEI & bonorum operum* &c. meræ nugæ sunt alibi pro merito excussæ.

VII. Sequeretur deinde, non esse laudandos, aut ullo præmio dignos eos, qui volunt credere, sperare, diligere, converti &c. 2. Nullum haberent locum in ejusmodi rebus præcepta, consilia, cohortationes, &c. 3. tolleretur è medio omnis diligentia atque industria in fide & pietate augenda & excolenda &c. Amesius. 1. explodit rationem meriti Pontificii, de quo infrà lib. VII. *De laudis & præmii ex gratia relatione* ait *ex Logica, causa illius modum, quo quis agit ex consilio sufficere ad illam sustinendam, quamvis alius facit, ut ille eo modo agat.* Resp. Hoc congruè dicitur juxta Regulas Logicæ Quodlibeticæ. Nam omnis Logica & Ratio recta dictat, superfluum esse & inane omnem ex consilio actionem, ubi absolutâ, antecedente, & irresistibili necessitate motionem alterius *sequi me necesse est.* Idémque

que est quoad præcepta & cohortationes, ut etiam
suprà l. 3. c. 3. vidimus : Ista certè omnia essen-
tialiter erunt superflua & nugatoria , posita au
remota illâ irresistibili & inevitabili absolutâ ne-
cessitate. Quid efficiat moralis suasio plus i
agente intellectuali necessitato , quàm in quor
saxo ? annon fatuè suaderetur beato dilectio DEI
Quòd denique ait, *illam defensionem Bell. de infal-
libilitate iudicii Papæ (qua non possit relinquere debitam
diligentiam, ita ut temerè definiat) solam sufficere ad ho
mores istos reprimendos , quibus infallibilitatem gratiæ
DEI infamare studet* : Resp. Nec Bell. nec ullus
Catholicus infallibilitatem gratiæ infamat (pr
qua etiam vitam profundere parati sumus) sed ne-
cessitatem irresistibilem pecudibus quàm homini-
bus convenientiorem meritò explodimus. Lon
ga latáque disparitas est inter utrumque. Hoc ipsi
quòd Ecclesiæ promisit Christus per S. Petrum
ejúsque hæredes decreta Fidei & Morum infalli-
bilia , pollicitus quoque est media idonea (qua
sine dubio temeritatem excludunt) sive hæc sint
physicè prædeterminantia , sive moraliter suade-
tia ; de quibus proinde non est quod simus solli-
ti, cùm certum sit, interim debere Papam non mi-
nùs ac Apostolos in Concilio Hierosol. Act. 15. pr
negotii gravitate majorem minorémve diligentiam
& *conquisitionem* adhibere. At si certi essemus e
side, nos physicè & irresistibiliter à prima causa ne-
cessitandos ad omnes operationes sive malas, sive
bonas; sive jucundas, sive molestas ; fatui essemu
si anxiè deliberaremus quid hîc & nunc faciendum
aut omittendum , cùm sine nobis liberè cooperan
tibus , in nobis omnia quæ vellet DEVS effi
ceret.

§. 2.

Solvuntur Obiectiones Luthero-Calvinica

I. Ex Ezech. 36. *auferam à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum: Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis ambuletis.* E verbis prioribus (omissis posterioribus) sic arguit Amesius: *Cor lapideum non habet in potestate sua fieri carneum. Sed voluntas hominis peccatoris est cor lapideum. Ergo non habet in potestate sua fieri carnea i.e. spiritualiter bona per regenerationem.* Resp. 1. Hæc argutatio potuisset quoque objici à cervicosis peccatoribus ipsi Ezechieli cap. 18. ℣. 31. dicenti: *Projcite à vobis prævaricationes vestras -- & facite vobis cor novum, & spiritum novum &c.* Quod insulsis istis Propheta, nos cavillationi Amesianæ reponimus; nempe, per metaphoram cordis lapidei non accipi nisi obdurationem in peccatis, quæ sine dubio voluntaria est, adeóque potest à volente excitanti & adjuvanti gratiæ cooperari, mutari in cor carneum, molle & tractabile. Resp. 2. Plus non evincitur, quàm non posse hominem in mort. peccato hærentem sine auxiliis gratiæ inde liberari & ad regenerationem aspirare; cum hoc verò posse: vires enim ad vitaliter operandum retinet peccator semper: is autem ut valeat per supernaturales operationes se disponere ad Gratiam regenerationis, requiritur & sufficit auxilium gratiæ transiens (& non habituale) quo elevetur ad dispositiones prævias supernaturales planè necessarias: neque enim DEVS qui fecit nos sine nobis, vult nos (adultos) justificare & salvare sine nobis liberè cooperantibus, & per actus fidei, timoris, spei, & dilectionis nos congruè disponentibus. Resp. 3. Qui stolidè vellet mordicus inhærere rigori illi verborum, de *corde lapideo, carneo &c.* cogeretur etiam concedere, neque post regenerationis gratiam obtentam posse nos quicquam supernaturale & spirituale operari. Quomodo enim hoc valeat *cor carneum?*

II. Obj.

II. Obj. *Homo non cooperatur ad illud, quod in ipso à DEO creatur. Sed cor novum à DEO in homine creatur.* Ps. 51. 12. Ergo. Resp. Concedo totum de creatione, seu infusione gratiæ justificantis, quod sine dubio est solius DEI. Quid verò hoc contra nos, qui dicimus, homines per opera pietatis, auxiliis divinis adjutos, disponi congruè ad illam gratiæ justificantis infusionem? Non Bellarminus *impudenter nimis corrigit Spiritum S.* dum *cor mundum creari*, verissimè ait, idem esse, quod ipsam cordis munditiam effici; sed ipse Amesius *impudenter* calumniatur, quod negare non potest sana mens. Quid enim, quæso, fit in conversione peccatoris, nunquid *cor mundum?* at ipsa substantia cordis non fit, cùm supponatur; nec mutatur in aliud substantialiter, sed accidentaliter tantùm, recipiendo munditiam cœlestem. Hæc verò est sine dubio intrinseca qualitas nitere faciens animam. Hæc ergo mundities revera efficitur; non quidem actione creativa in rigore philosophico accepta (quod nec Amesius diffiteri ausit.) ergo effectione illa, qua ex potentia obedientiali animæ DEVS educit ornamentum illud, quo formaliter expellatur macula pecc. mortalis. Quam verò *creatio novi cordis* nullatenus conveniat justitiæ illi imputativæ extrinsecæ, patebit lib. VI.

III. Obj. *Peccatores in Scripturis mortui esse dicuntur in peccatis. Nec potest dici*, peccatorem mortuum non cooperari DEO ut mortuum, sed ut vitalem virtutem à DEO habet: *Hæc enim est perpetua implicatio: Homo mortuus habet in sese vitalem virtutem, aut vitam. Cooperari Gratiæ est actio vitæ gratiæ, non naturæ, nisi Pelagiani immeritò fuerint damnati.* Resp. Hæc est perpetua cavillatio, aut certè inscitia. Homo carens gratia adoptionis mortuus est quoad operationes proprias filii DEI adoptivi, quæ nempe procedunt à principio habituali & permanente supernaturali, & meritoriæ sunt vitæ æternæ, ut lib. VII. monstra-

monstrabitur. Interim tamen optimè potest carens forma illa supernaturali, quæ constituit filium DEI, per potentias suas vitales auxiliis gratiæ excitantis & adjuvantis elevari, ad opera pietatis congruè disponentia ad illam filiationem, ut suprà dictum.

Nihilo saniora aut firmiora sunt, quæ Gerhardus hîc occinit. Do hîc tantum unum alterúmve specimen. Th. 43. & 44. *Qui naturaliter peccatores nascuntur, illu peccatum est naturale. Omnes homines ita nascimur. Ergo. Iam sic: Quicquid est homini naturale, id est homini inevitabile nisi per divinam potentiam. At peccatum est homini naturale. Ergo est homini inevitabile nisi per divinam potentiam. Assumptio & Conclusio extant Ierem. 13. 24. Si mutare potest æthiops pellem suam; & vos poteritis bene facere, cùm didiceritis malum.* Resp. 1. Ad summum probatur hinc, potentiam peccandi esse homini naturalem. Alioqui si de actu accipiatur, nimis falsum foret dicere, actus ridendi, flendi, generandi &c. esse hominiinevitabiles, citra divinam gratiam. Resp. 2. Dici posset similiter, secundùm rationem agere est homini naturale. Ergo est ei inevitabilis operatio secundùm rationem, quod constat falsum. At quæ disparitas? Resp. 3. Ipsum Prophetæ dictum refutat insulsitatem Gerhardinam. Ait enim is, *cùm didiceritis malum.* Quis verò discat id, quod naturaliter inevitabile est?

Th. seq. sic arguit; *Iuxta Bell. l. 1. de Grat. & lib. arb. c. 12. §. 2.* Gratia efficax non constituitur per assensum & cooperationem humanam, ita ut ab eventu gratia dicatur efficax &c. *At si efficacia gratiæ non pendet ab assensu & cooperatione humana, utique etiam humana voluntas non cooperatur gratiæ in actu conversionis.* Resp. Arena hîc est sine calce, neque apparens quidem nexus in Subsumptione. Etsi enim Gratia efficax in actu primo ante omnem

cooperationem humanam verè talis sit; in ad
secundo tamen infallibiliter trahit post se liber
hominis congruâ gratia excitati cooperationem,
ut suprà lib. III. cap. 3. osten-
sum est.